

„A nótás tanár úr”

Járdányi Pál, a tanár és az elfeledett népzene kutató (1920–1966)

„A magyar népdal tiszta magyar levegőt lehel. Ezt a tiszta magyar ízt, hangulatot még Ázsiából hozták magukkal a honfoglalók. Aki magyarnak tartja magát, kötelessége, hogy ezekben tanuljon meg gyönyörködni!
(Járdányi Pál: Népdal vagy „hallgató”? *Éneklő ifjúság*, 194. október)

Nagyon fiatalon, 46 évesen hagyta itt családját, tanítványait és az egész magyar zenei életet korának rendkívüli, nagyreményű tehetsége, Járdányi Pál zeneszerző, Kodály Zoltán, Zathureczky Ede, Bárdos Lajos és Rajeczky Benjamin tanítványa.

Mintha érezte volna, hogy sok idő nem adatik neki, igen fiatalon, szinte gyermekfejjel vetette bele magát az alkotásba. A mottóul szánt mondat egy huszonnégy éves fiatalembertől származik. Ugyancsak húszas éve elején jelent meg cikke az akkor hatvan éves Kodályt köszöntő kiadványban¹ *A magyar népdalgyűjtés új feladatai* címmel, mely komoly szaktudásról, jövőlátásról és hihetetlen bölcsességről tesz bizonyosságot. Jövendőli, hogy maradandót Bartók és Kodály alkottak századában. Ír a parasztság megszűnéséről, s erre nem is kellett egy-két évtizednél többet várni. Beszél ennek következményeiről – a mindenféle zene áradásáról, a rádió, mozi, a városbajárás káros hatásairól – a hagyomány szempontjából. A jövő népzene kutatója szerinte már nem új anyagot fog gyűjteni, hanem variánsokat, és feladata a falvak, vidékek zenei életének vizsgálata lesz. Szinte mindenben igaza lett, a 70-es évek felfelé ívelő népzenei mozgalmát leszámítva így is történt. Tizenéves kori olvasónaplója is erről tanúskodik. Célja ezekkel a jegyzetekkel valamiféle boldogságkeresés volt – ki tudja, elérte-e később azt, amit akkor remélt.

Rajeczky Benjamin szerzetes és zenekutató volt az énektanára a Szent Imre Gimnáziumban. A nagy tudású, karizmatikus tanár szellemiségének hatása meghatározó volt. Rajeczky indíttatására és segítségével vált Bárdos Lajos magántanítványává, így már 13 évesen zeneszerzést tanult. Későbbi kórusművei

FEHÉR ANIKÓ (1957) karnagy, népzene kutató, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem népzene tanára, a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének munkatársa.

1 Emlékkönyv Kodály Zoltán hatvanadik születésnapjára. Budapest, 1943, Magyar Néprajzi Társaság.

(szám szerint 30 darab) talán ezért olyan jól énekelhetők. Bartókkal is találkozott, a mester, mint az iskolai zenekar koncertmesterével, vele beszélt meg az előadandó Bartók mű előadói utasításait.² 20 évesen a cappella misét ír, a letisztult zeneiségű, gregorián hangulatú, imitációs szerkesztésű *Missa Brevis* ajánlása így szól: *Károly nagyapám emlékének*.

Járdányi a Zeneművészeti Főiskolán zeneszerzés és hegedű tanulmányokat folytatott, emellett a Pázmány Péter Tudományegyetemen néprajzból doktorált. Doktori dolgozatának témaválasztása párhuzamot mutat Kodályéval, aki *A magyar népdal strófászerkezetéről* írt ugyanebben az intézményben pár évtizeddel korábban. Járdányi *A kidei magyarság világi zenéje* címmel alkotta meg disszertációját, szintén bölcsészettudományból. A mű, mely Kolozsvárott meg is jelent, műfaja alapján népzenei monográfia, azaz mindenre kiterjedő gyűjtés és vizsgálat. Ilyen jellegű alkotás azelőtt és azóta sem született sok.

Ez a kutatás része a hírneves Borsa-völgyi kutatásoknak, mely Teleki Pál nevéhez fűződik. Mások is gyűjtöttek ott, különféle szakterületeket véve görcső alá. Kide akkor alig 750 lakosú falu volt az erdélyi Kolozs megyében, lakóinak száma ma alig 150. Járdányi összesen három hónapot töltött ott több részletben. A szintén ott tartózkodó, a kutatás részeként egyházi anyagot gyűjtő Volly István írásából³ tudjuk, már az első héten összegyűlt vagy 700 dallam, a szám aztán közel 1000-re kerekedett hamarosan. Járdányi hallás után jegyezte le a dalokat, semmiféle rögzítőeszközt nem használt. Speciális lejegyzési stílust alakított ki, a nyolcad hangokat például áthúzott negyed hanggal jelölte. Gyorsan és precízen dolgozott. Ma úgy mondanánk: „online” írt, azaz egyszeri hallásra vetette papírra a dallamot és a szöveget. A faluban ma is élnek, akik emlékeznek rá. Beszéltem olyan idős emberrel, akinek az édesapja egyik fontos adatközlője volt a gyűjtésnek. Kedves, barátságos embernek tartotta Járdányit.

Szintén Vollytól tudjuk, hogy Járdányit Kidén „nótás tanár úr”-nak szólították még az öregek is. Úgy megszerették a falu lakói, hogy megállították az utcán, újabb és újabb dalokat hozva neki. Az elkészült kötet úttörő jelentőségű a maga nemében, ahogyan szerzője mondja: szemlélete szociográfiai. Ám zenei jelentősége is igen nagy, többféle szempont szerint vizsgálja és csoportosítja a dalokat. Leírja a zenélési alkalmakat, jellemez jónéhány nótafát, a dalok rendezése a kor adta lehetőségeknek megfelelően történik. Mintegy száz dallamot is közöl érthető, egyszerű kottaírással.

A kidei gyűjtést megelőzte egy 1939-es szeghalmi látogatás, itt fonográfot is használt. Járdányi naplója némi segítséget ad a körülmények megismeréséhez. Ebből, a családja által őrzött írásból megtudjuk, hogy utazása előtt találkozott Kodálllyal, majd a fonográfot a Néprajzi Múzeumban vette magához, így indult Szeghalomra bizonyos Nagy József tanárhoz, akinél megszállt. *Kodály kitüntete-*

2 Kusz Veronika: Járdányi Pál. Budapest, 2004, Mágus kiadó. Magyar zeneszerzők, 32.

3 *Éneklő Ifjúság*, 1941. szeptember.

tését meg kell nagyon becsülni, és rendes eredménnyel kell hazatérnem! – írja a naplóban⁴. Hazaérkezése után Kodály vendégül látta a fiatalembert a lakásán, majd Lajtha Lászlónál is jelentkezett a Múzeumban. A gyűjtésből néhány hengert, összesen 11 dalt őriz a Néprajzi Múzeum, de utalások vannak további hengerekre is.

Gyűjtött Járdányi a csongrádi Tömörkényben is, 1952-ben. Erről tanúskodik a Néprajzi Múzeumban fellelhető mintegy 14 db. támlap, Járdányi kézirata. (Itt nem használt fonográfot.) Ezek között két régi rétegű, tíz új stílusú dal van, és két olyan lap, mely első sorok leírásával mutat műzenei eredetű vagy nóta feljegyzéseket, összesen hat dallamra utalva. Ez a néhány adat is Járdányi monografikus – szociológiai szemléletére vall.

Járdányi 1946-tól zeneszerzést és zeneelméletet tanított a Zeneakadémián. Fia, a szintén zenészé lett Gergely így ír édesapja tanári munkájáról:

...szolfézszt és népzene-t is tanít, s hamarosan ő lesz Kodály jobbkeze: amikor a mester távol van, ő helyettesíti. Így a Zeneakadémia csaknem valamennyi hallgatója jár hozzá valamire. Ezért aztán a közelmúlt és a ma zeneéletének nagyjai majdnem mind a növendékei voltak. Megvannak még itthon az osztálynaplói, melyekben többek között Devescovi Erzsébet, Dobszay László, Durkó Zsolt, Eötvös Péter, Erdélyi Miklós, Frankl Péter, Kocsár Miklós, Kulka János, Kurtág György, Ligeti György, Lubik Hédy, Lukács Ervin, Pauk György, Pernye András, Peskó György, Peskó Zoltán, Petrovics Emil, Rados Ferenc, Sárosi Bálint, Szabó Helga, Szekeres Ferenc, Szokolay Sándor, Ujfalussy József, Vásáry Tamás etc. nevét találjuk. Nagyon szigorú, de igazságos tanár volt.⁵

Egyikük, Szabó Helga karnagy szerint: ...tanszakunk számára Járdányi tanár úr adott rangot, méltóságot. Lenyűgöző tudása a jellem szilárdságával, az akarat meggyőző erejével társult. Jóval később értettem csak meg, hogy Kodály távollétében Kodály szellemét képviselte... [...] Őt féléven át voltam növendéke. Számomra ő jelentette a Zeneakadémiát.⁶

Járdányi Kodály megbízásából tanította a szolfézs mellett a népzene tantárgyat a Zeneakadémián 1951-től. Járdányi Kodályt gyakran helyettesítette. Lukács Ervin emlékei között megemlíti nem túl jól sikerült népzene vizsgáját Kodálynál: *Első féléves vizsgám Kodálynál nem okozott különösebb izgalmat, mert nagyon készültem, szorgalmasan megtanultam a feladatul kiadott száz népdalt – szöveggel és szolmizálva, elemzéssel együtt (stílus, forma stb.). Nyugodt szívvel mentem be az ajtón, helyet foglaltam Kodállal szemben, aki mindenekelőtt hosszasan tanulmányozta a jegyzetemet. Egyszer csak megszólalt: „Mondjon hatos szótagszámú dalokat.” ... „Semmi? Akkor mondjon valami érdekeset!” – Ez volt a második döfés. Hát mit tudna mondani egy elsőéves hallgató Kodálynak, ami neki zeneileg érdekes lehet? Leforrázva ültem,*

4 Köszönet a Járdányi családnak a kézirat rendelkezésemre bocsátásáért.

5 Járdányi Gergely: *Édesapám, Járdányi Pál*. www.jardanyi.hu

6 Szabó Helga: Járdányi munkásságának hatása a magyar zenei életre. *Magyar Zene*, 1992/1.

immár a biztos bukás tudatában, de azért elhabogtam valamit egy mixolíd fordulatról. A mester hosszú szünet után szólalt meg:

– Ez magának érdekes?

– Nekem igen, bár sejtettem, hogy a Tanár úrnak nem lesz az.

– Na, adja ide az indexét. – ... A következő népzene vizsgára... Járdányi Pált küldte maga helyett, famulusát, aki csak néhány évvel volt idősebb nálunk, hallgatóknál. Tudtam, hogy ő is nagy tudású, de egy harmincéves embertől nem félttem. A vizsgára felkészültem, kívülről fújtam az újabb száz népdalt szöveggel, szolmizálva, elemzéssel. Amikor odakerültem, Járdányi megkérdezte a nevem, s a következő pillanatban az asztalon tornyosuló borítékok között kezdett matatni. Kihúzott egyet, kinyitotta, majd kivett belőle egy papírt, és felolvasta a nekem szánt kérdést: „Mondjon hatos szótagszámú népdalokat!” Ez a ravasz Kodály mindenkinek személyre szóló borítékot készített! Felálltam és feleltem: „Tanár úr, nem mondok. Ha megfeszülök, akkor sem mondok, mert szótagszám alapján nem vizsgáltam a népdalokat. Karmesternek készülök, nem népzenekutatónak!” Járdányi nevetni kezdett, majd feltett néhány nekem való kérdést, amelyekkel már nem kellett „levizsgáznom”. Jelest kaptam, s ezzel meg is szabadultam a népzene-től mint elsőéveseknek kötelező tárgytól.⁷

Jónéhány olyan karvezetővel beszélgettem, akik emlékeztek Járdányira, többen vele és Kodállal közös emlékekre hivatkoztak:

Mohayné Katanics Mária karnagy: ...Tóth Margit, Hegyi Erzsi és én minden szombaton felmentünk Kodályhoz. Emma asszony még élt, ő hozta mindig a süteményt. Kodály rendszerint leintette: majd ha van miért, majd ha már dolgoztak, akkor lehet enni, addig nem! Szólamkottából énekeltünk, eleinte nem is tudtuk, hogy mit. Később derült ki, hogy a Triciniumok voltak. Akkor vált gyanússá a dolog, amikor az egyik alkalommal Járdányi is megjelent, ő rakta össze ugyanis a sorrendet a kiadáshoz.⁸

(Érdeemes megjegyezni, hogy aztán a kiadásban nem jelenik meg Járdányi neve. Ez is példa Járdányi szerénységére.)

Sebestyénné Farkas Ilona karnagy is tanítványa volt. Így emlékezik: a felvételi vizsgán... Járdányi zenefelismerésből vizsgáztatott. Odament a zongorához, és eljátszotta: Elközelge húsvét és félméne Jézus Jéruzsálembe... Persze, hogy tudtam folytatni, Tarhosen⁹ rengeteg zenét hallgattunk annak ellenére, hogy messze voltunk Budapeستől. Biztos, hogy volt lemaradásunk, de eljutottak hozzánk is a zenei élet eredményei.

Első évben Kodály, másodévben Járdányi tanította a szolfézst. Nagyon szűkszavú, de nagyon kedves, melegsztő ember volt. A férjem akkoriban kapott egy amerikai ösztöndíjat, néhány hónapra ki tudtam menni hozzá. Mikor ezt Járdányi megtudta, csak ennyit jegyzett meg: na, én ennyi időre biztosan nem hagynám itt a gyerekeimet. Neki pont

7 Várkonyi Judit: Történet Kodályról és a hatos szótagszámú dalokról. Részlet Lukács Ervin memoárjából. *Muzsika*, 2009. május.

8 Fehér Anikó: *Muzsika a katedrán*. Budapest, 2011, LFZE.

9 Békéstarhosi iskola, melyben Kodály zenepedagógiai elvei alapján folyt a tanítás.

olyan korú gyerekei voltak, mint nekem. Dalcroze szolfézszt tanított, de használta Kodály gyakorlatait is.

Ugrin Gábor karnagy így mesélt: *A népzeneét Járdányi Pál tanította, aki nagy tudású tanár volt, Kodálynak nagyon kedves embere. A rendszerezésről beszélt elsősorban. De keveset énekeltünk vele. Pedig szép hangunk volt...*

Járdányi a tanítás mellett zeneművek sorát hozta létre. Jelentősek családtagjainak dedikált alkotásai a szerető apa és férj ajánlásaival. Népdalfeldolgozásai a népdal mély ismeretéről és tiszteletéről tanúskodnak, feldolgozásmódja közel áll a paraszti gondolkodásmódhoz.

Később a Magyar Tudományos Akadémia Népzene kutató Csoportjának vezetője lett. A népdalok korszerű rendszerezésének kérdése régóta a levegőben levő téma volt. Kodály és Bartók elképzelései bár megállták helyüket, a gyűjtések szaporodtával újabb és újabb szempontok kerültek elő. Alapvető meglátásait összefoglalva, ezeket tovább fejlesztve látott napvilágot Járdányi új népzenei rendszere.

Ez összefoglalva a *Népdaltípusok*, I. és II. kötetekben jelent meg 1961-ben, jónéhány előadás és cikk után. A mű, melyet a Kerényi György szerkesztette *Népies dalok* követ, mint az ikerpár harmadik, kiegészítő tagja, jelentős volt korában, ám bizonyos szempontból ma is nagy úrt tölt be. Tudományos igénnyel megírt szakmai munka, de a népdalt szerető, azt felhasználó olvasó is haszonnal forgathatja. Stílusa érthető szinte bárki számára. Rövid, tömör összefoglalóval indít. Könnyen értelmezhető kifejezéseket használ, fő célja az, hogy a népdal sokakhoz elérjen, és az esztétikai gyönyörűsége túl vegye észre olvasója a szerkezetében, felépítésében rejlő érdekességeket, tudományosan igazolható zenei jegyeket.

Az 1961-ben megjelent már említett köteteket Kodály vezeti be: *...új lendületet ad a népdal-művelésnek. Nem közölhetünk minden létező népdalt. Azt közöljük, amit minden magyarnak ismernie kellene.* Kodály kifejti, hogy *e munka népszerű, de szigorúan tudományos elvek alapján készült.* Jelzi, hogy küzdeni akar a népdal romlása ellen.

A bevezető meglehetősen szűkszavú, ám a lényegre tartalmazza. Kiderül, Járdányi elsősorban zenészként, nemcsak kutatóként fogott e munkához. Felhívja a figyelmet a dalok előadására, tanácsokat ad azok csokorba kötéséhez: *A legtöbb népdal társat kíván maga mellé.* Megtudjuk, hogy mintegy 50-60.000 meglevő adatból merítkeznek a legtipikusabb alakok közlésével. Minden típusra kapunk példát, kivéve a romlott vagy műzenei, idegen eredetűekre. (Ez utóbbiakat *harmonikával kísérhető*eknek nevez Kiss Lajos után.)

A rendezésről megtudjuk, hogy zenei sajátosságokra figyel: *a dallamvonal iránya, a dallamsorok magassági viszonya egymáshoz* a mérvadó. A népdalokat típusokba sorolja zenei jegyek alapján. A rend pontos leírását a II. kötet végén látjuk: mindössze két oldal az összefoglaló, szinte táblázat. Az első rendezőelv az első sorok helyzete. Így kapjuk meg az akkor még régi stílusnak nevezett csoportot (a kezdő sor magasabb a záró sornál) és az új stílust (a kezdő és a záró sor azonos).

Járdányi így fogalmaz: *A merev renden szükségszerűen áttör az élet. A dallamokat rendező kutató nem válhat rendjének szolgájává, nem csoportosíthatja gépautomata módjára a dallamokat. Rendezni annyi is, mint válogatni, értékelni.*¹⁰

A Nemzetközi Népzenei Tanács (IFMC) 1964-ben Magyarországon tartotta konferenciáját.

Közvetlenül az esemény után a *Parlando* című zenepedagógiai folyóiratban írta meg összefoglalóját Járdányi, melyben az akkor már meglévő népzenei rendszeréről így ír:

Nos, ilyen a népzene flórája. Ha meg akarjuk ismerni, mi mindent rejt magában, meg kell vizsgálnunk az egyes fajtákat, le kell írunk sajátosságait, csoportosítanunk kell őket, hogy lássuk, miből mennyi van, melyek a hasonlók és különbözők, miben hasonlók és különbözők. Népzenei szaknyelven szólva: első lépés az elemzés, az analízis, egy-egy dallam tulajdonságainak számbavétele. Aztán: a megismert tulajdonságok alapján sorba rakjuk, rendezzük a dallamokat.

A konferencián sok egyéb mellett a népdalok számítógépes (akkor még számológépes!) rendszerezéséről is szó esett, Járdányi erős jövőbelátással szorgalmazta e munkát.

Járdányi halála után jelent meg a legújabb népzenei rendszer, az ún. Típusrend,¹¹ melynek kidolgozása, leírása, Dobszay László és Szendrei Janka munkája. Ebben a szerzők méltatják Járdányi munkásságát, említik, hogy Bartók, Kodály és Járdányi meglévő népdal rendezési elveinek felhasználásával készítették el sajátjukat.

Meg kell említeni, hogy Dobszayék jóval nagyobb anyagból dolgozhattak, éppen abban az időben indult egy újabb népzenei felemelkedés Magyarországon, az 1969-es Röpülj páva televíziós népzenei vetélkedő hatására százak kezdtek ismét kutatni, divat lett a népdaléneklés, ennek talaján fejlődött ki a magyarországi táncházmozgalom, melyet később az UNESCO is elismert, mint a hagyomány átadásának egyik legjobb gyakorlata.

Dobszay László Járdányi munkája, a *Magyar népdaltípusok* kapcsán megjegyzi: *...csak az igazi népdalokat akarja közölni...*, kihagyva, ill. a Kerényi Görgy által szerkesztett III. kötetbe utalva nemcsak a XIX. századi „köztes”, népdalszerű réteget, azaz népies dalokat, hanem az egyházi népéneket és a szokásdalokat is.¹² *Következetes végigvitele ez a népdal egy fajta, művelődéstörténetileg indokolt koncepciójának.*¹³ *Ezért (is) foglalkozik aztán a Népzenei típusrend tágabb körű népdal-elhatárolással.* Ugyanakkor Járdányi hatalmas érdemének a variánsok egymás mellé helyezését tartja, és azt, hogy a rendszer alapegységeként a típust értelmezi.

10 Járdányi Pál: A magyar népdalok rendje. Az MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei, 17. kötet, 1961, 1–4, 139.

11 Magyar népdaltípusok katalógusa. Budapest, 1980, MTA Zenetudományi Intézet.

12 Ua.

13 Uo.

Mind Járdányi, mind pedig Dobszay meghatározza e fogalmat. Közös ezekben, hogy a típusnak köszönhetően kívánják megkülönböztetni az általánost az egyedítől, az egyetemest a tájjellegűtől, a hitelest a romlottól stb.

Dobszay Lászlóval is beszélgettem. A félórásra tervezett találkozó több mint három órán át tartott, és nemcsak a véleménye szerinti megfelelő népzeneoktatásról, de az általa elképzelt XXI. századi népzenei kiadványról is szó esett:

A népzene kutatásban konkrét stílusoknak a nyomára bukkantunk, és felvetődött a kérdés: vajon nem érvényes-e a stíluselv az egészre? Egyik előzménye Járdányi Pál meglátása volt: a népdal nem egyes adatokban, felvételekben, hanem összetartozó csoportokban, típusokban él. Az egyes dalt a típusból tudjuk megérteni. Nem egyes szép népdalokkal van dolgunk, az adott népdal a típushoz tartozó népdalok összessége. Ha egymás mellé rakom az összetartozókat, az fogja megmutatni, hogy mit jelent az egyes...¹⁴

Járdányi Pál korai halálához betegsége mellett valószínűleg hozzájárultak azok a méltatlan események, melyeket el kellett szenvednie. Ilyen volt eltávolítása a Zeneakadémiáról 1959-ben. Járdányi felmondólevelét a kor híres-hírhedt kultúrpolitikus, Aczél György írta alá. Járdányit Kodály védte magának Kádár Jánosnak írt levelében. Kádár válasza: *...Járdányi tanár úr elbocsátása [...] elleni tiltakozásában véleményem szerint Önnek nincs igaza. Járdányi tanár úr elbocsátása ugyanis okkal, mégpedig alapos okkal történt. Hiszen ő maga, nyugodt beszélgetés keretében kifejtette nézetét rendszerünkről, amely nézetek között a Bach-korszak feldicsérése a mai rendszerrel szemben, még nem is a legrakibósabb megállapítás volt. Ez egy közalkalmazottól az állammal és a rendszerrel szemben, amelynek intézményében tanít, egy kissé több a soknál.*

Kodály válasza tömör és igaz, a lényegről beszél, mint mindig: *Eltávolítása a fiatalságra ellenkező hatást vált ki, mint amit vártak. Elsősorban azért, mert a főiskolai szakma süllyedését jelenti...¹⁵*

Járdányi zenepedagógiai, zeneszerzői és népzene kutatói munkásságának hatása ma is érzékelhető. Egyre többen veszik elő műveit. A Nemzeti Alaptanterv kórusműveinek használatára biztatja a pedagógusokat. Sándor Frigyessel és Szervánszky Endrével közösen írott hegedűiskolájából tanultak és tanulnak zenészek generációi. A magyar népdalok összkiadása, A Magyar Népzene Tára sorozat kiadása a mai napig Járdányi alapelvei alapján történik. Ahogyan a néhány évvel idősebb pályatárs, Vargyas Lajos írja: *A Magyar Népzene Tára nála nélkül elképzelhetetlen, s ha kivonnánk belőle, amit ő adott hozzá, tudományos színvonal jelentősen alábbszállna.¹⁶* Mégis keveset tudunk róla. Életműve – korai halála miatt nem teljesebbé válhatott ki, sokmindent csak tervezett, nem vihetett végig.

14 Fehér Anikó: Muzsika a katedrán. LFZE, 2011.

15 Idézi: Breuer János: A szegényeket felmagasztalod... Parlando.

16 Vargyas Lajos: Járdányi Pál, a népzene kutató. in: Keleti hagyomány és nyugati kultúra. Tanulmányok. Szépirodalmi kiadó, 1984.

Gondolkodásmódja azonban örökérvényű: a pontosságot, a kutatás fontosságát, a mélyre hatoló keresgélést, a népdalban a művészi remek felfedezését tanultuk tőle.

Kodály, az idősebb pályatárs, példakép búcsúzó írása nem más, mint egy szavakba öntött zokogás. Darabos, rövid mondatokból áll, mint egy apa búcsúja fiától: *Járdányi Pál korai halála akkora űrt hagy hátra, amelyet a magyar zeneélet még sokáig érezni fog... Vetése nem fog elszáradni... Erejének teljében hagyott is bennünket. Talán gondban amiatt, hogy annyi mindent nem fejezhetett be. De nyugodtan abban a tudatban, hogy ameddig dolgozhatott, egész odaadással és teljes sikerrel tette... Nem vesztette el életét, mert sohasem törődött azzal, hogy megtartsa...*

Bizonyos vagyok benne, hogyha több idő adatik neki e földi pályán, mi is gazdagabbak lennénk. Népzene tudományos eredményekben és zenei alkotásokban egyaránt.

Nagy tudós, kitűnő gondolkodó, érző szívű és hangú zenész volt. Sokat veszítettünk korai halálával.

Rékassy Csaba: Luna (rézmetszet, 1969)